

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๑๗๗
วันพุธ ที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายนครชิต สิงหเสนี	โฆษกกรรมการ
๕. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๖. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๗. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๘. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	กรรมการ
๙. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๑. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๒. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๓. พลตรี วีระ โรจน์นาศ	กรรมการ
๑๔. นายศุภชัย ยาวะประภาษ	กรรมการ
๑๕. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	กรรมการ
๑๖. นายอัชพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๗. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๘. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑๙. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

นายธิตีพันธุ์ เชื้อบุญชัย (ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ**ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ****สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุขบุตร

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ

๒. นายวราห์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานประธานรัฐสภา

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวภัทรา เชื้ออรอด

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นางสาวจรรยาพร พงศาวิสุทธิ์

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

๒. นางสาวคณินิจ แซ่เฮง

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

๓. นางสาวจีระ พุ่มพวง

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

ผู้ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเชิญมาร่วมประชุม

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์

สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๒. นายวิทยา แก้วภราดัย

สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

๓. นายสมพงษ์ สระกวี

สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๓๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๑๗ วันอังคาร ที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาแนวทางการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวเชิญนายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะ นำเสนอประเด็นสำคัญประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ กล่าวว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้นำข้อเสนอบางส่วนของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ไปกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้งสี่ฉบับที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะนำเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญด้วย

ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ในหลายเรื่อง เช่น การบริหารจัดการพรรคการเมือง ความเชื่อมต่อของสมาชิกเดิมกับสมาชิกใหม่ รวมทั้งการจัดเก็บฐานข้อมูลของพรรคการเมืองในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ส่วนอัตราโทษที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มีการกำหนดอัตราโทษที่ต่ำเกินไปอาจทำให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัว ทั้งนี้ ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองควรกำหนดให้มีการเลือกตั้งขั้นต้น (primary vote) ในการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองโดยสมาชิกพรรคการเมืองนั้นๆ ด้วย

นายสมพงษ์ สระกวี กรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองมีข้อเสนอสำคัญในการปฏิรูปพรรคการเมืองซึ่งควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองในสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ทำอย่างไรให้พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองปราศจากการครอบงำของกลุ่มทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองชำระค่าธรรมเนียมสมาชิกให้กับพรรคการเมืองเพื่อทำให้สมาชิกพรรคการเมืองรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของพรรคการเมืองและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น ๆ และควรกำหนดให้รัฐต้องร่วมจ่ายเงินสบทบให้แก่พรรคการเมืองในจำนวนที่เท่ากับค่าธรรมเนียมที่สมาชิกพรรคการเมืองชำระให้แก่พรรคการเมืองนั้น ๆ ด้วย ซึ่งจะช่วยให้พรรคการเมืองเล็งเห็นถึงความสำคัญของสมาชิกพรรคการเมืองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรกำหนดให้ผู้ที่บริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองนำจำนวนเงินที่บริจาคไปลดหย่อนภาษีได้ด้วย

ประเด็นที่สอง ทำอย่างไรให้พรรคการเมืองมีการบริหารจัดการที่เป็นประชาธิปไตยไม่มีการรวบอำนาจในการบริหารจัดการพรรคไว้ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น โดยการกำหนดให้มีการเลือกตั้งขั้นต้น (primary vote) ในการเลือกหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสมาชิกพรรคการเมือง และอาจกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิเสนอให้มีการตรวจสอบคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารพรรคการเมืองได้ด้วย ในส่วนของการเข้าถึงข้อมูลและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น จะต้องทำให้สมาชิกพรรคสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้โดยง่าย โดยเฉพาะข้อมูลด้านการเงิน

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า ในร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการออกเสียงประชามติของประชาชนยังคงให้ความสำคัญกับบทบาทของพรรคการเมืองในการเป็นเสาหลักของประชาธิปไตย คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จึงเห็นพ้องต้องกันว่าไม่ควรกำหนดให้พรรคการเมืองที่มีอยู่เดิมต้องไปดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่อีก (set zero) ในอดีตที่ผ่านมาพรรคการเมืองบางส่วนเป็นพรรคการเมืองที่มีเจ้าของ สมาชิกพรรคไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริง ในการปฏิรูประบบพรรคการเมืองจึงควรทำให้พรรคการเมืองเป็นของประชาชน ทำให้สมาชิกพรรคการเมืองมีสิทธิและหน้าที่ต่อพรรคการเมือง มีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหารพรรค และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และควรกำหนดให้สมาชิกพรรคการเมืองชำระค่าธรรมเนียมสมาชิกให้แก่พรรคการเมืองคนละสองร้อยบาท โดยให้รัฐร่วมจ่ายเงินสทบให้แก่พรรคการเมืองในจำนวนที่เท่ากับค่าธรรมเนียมที่สมาชิกพรรคการเมืองชำระให้แก่พรรคการเมืองนั้น ๆ ด้วย ซึ่งจะทำให้พรรคการเมืองเห็นความสำคัญของสมาชิกพรรคการเมือง ในช่วงแรกอาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากสมาชิกพรรคตามกำลังความสามารถของสมาชิกพรรคของแต่ละพรรคการเมืองก็ได้ โดยเงินที่เข้ามาสู่พรรคการเมืองนั้นจะต้องกำหนดให้ใช้จ่ายได้ก็ต่อเมื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์และมติของพรรคการเมืองเท่านั้น และต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและตรวจสอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสมาชิกพรรคการเมืองนั้น อาจกำหนดให้มีการเลือกตั้งขั้นต้น (primary vote) ในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการบริหารพรรคการเมืองด้วย ทั้งนี้ พรรคการเมืองใดจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด จะต้องมีส่วนของสมาชิกพรรคในเขตเลือกตั้งนั้นอย่างน้อยร้อยละหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น โดยในระยะเริ่มแรกอาจกำหนดจำนวนวันน้อยกว่าร้อยละหนึ่งก็ได้ ในส่วนของการบริจาคเงินให้กับพรรคการเมืองนั้นควรกำหนดให้บริจาคได้ไม่เกินร้อยละห้าของรายได้พึงประเมิน และสามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีได้

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า หลักการของร่างมาตรา ๒๔ ของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองที่เสนอโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งที่กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดทำทะเบียนสมาชิกให้ตรงกับความเป็นจริงนั้น เป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้พรรคการเมืองเป็นของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ในส่วนของจัดเก็บข้อมูลของพรรคการเมืองนั้นควรกำหนดให้มีการจัดเก็บในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ด้วย เพื่อให้ข้อมูลของแต่ละพรรคการเมืองสอดคล้องกับข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้โดยง่าย

จากนั้น คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้สอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ดังนี้

นายอัษฎ์ จารุจินดา กรรมการ สอบถามว่า ตามที่กฎหมายกำหนดว่าการประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองเพื่อเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องมีสมาชิกพรรคการเมืองมาประชุมไม่น้อยกว่าสองร้อยคนนั้น ในทางปฏิบัติในการดำเนินการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าว สมาชิกพรรคการเมืองมีบทบาทในการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือไม่

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า การกำหนดจำนวนองค์ประชุมไว้เพียงสองร้อยคน เป็นจำนวนที่น้อยเกินไป

ทำให้สามารถควบคุมทิศทางการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้โดยง่าย และยังทำให้สมาชิกไม่มีบทบาทในการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้อย่างแท้จริง ในส่วนการเลือกกรรมการบริหารพรรคการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์จะกำหนดให้ม็อบค์ประชุมจำนวนประมาณสี่ร้อยคน มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนสาขาพรรค ผู้บริหารท้องถิ่นที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตหัวหน้าพรรค และเลขาธิการพรรค ตามสัดส่วนที่กำหนด

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ สอบถามว่า เงินที่พรรคการเมืองนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นเงินที่มาจากแหล่งใด

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า ในอดีตเงินที่พรรคการเมืองนำมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองส่วนใหญ่มาจากหัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรค แต่ปัจจุบันเงินส่วนใหญ่มาจากผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ สอบถามว่า พรรคการเมืองมีวิธึจูงใจให้ประชาชนเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองและชำระค่าธรรมเนียมสมาชิกให้กับพรรคการเมืองอย่างไร มีความแตกต่างในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมระหว่างสมาชิกเดิมของพรรคการเมืองและสมาชิกใหม่ของพรรคการเมืองหรือไม่ อย่างไร และจะมีวิธีการจัดเก็บเงินอย่างไรไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อสมาชิกพรรคการเมืองและสามารถตรวจสอบเส้นทางของเงินได้ทันทีและสัดส่วนของกรรมการบริหารการเมืองนั้น ควรกำหนดองค์ประกอบอย่างไรให้เหมาะสม

นายสมพงษ์ สระกวี กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า การสร้างแรงจูงใจในการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น จะมาจากความนิยมและความศรัทธาในตัวบุคคล อุดมการณ์ และนโยบายของพรรคการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนของวิธีการจัดเก็บเงินค่าธรรมเนียมจากสมาชิกพรรคการเมืองโดยสะดวกและรวดเร็ว นั้น อาจจัดเก็บด้วยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน เช่น การชำระเงินผ่านทางร้านสะดวกซื้อ หรือผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น สำหรับเรื่องสัดส่วนองค์ประกอบของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ควรคำนึงถึงสมาชิกพรรคการเมืองที่ไม่ได้มีตำแหน่งในฝ่ายบริหารด้วย

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในการบริหารพรรคการเมือง มติของพรรคการเมืองกับมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองเป็นคนละส่วนกัน มติของพรรคการเมืองคือมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เช่น นโยบายของพรรคการเมือง เป็นต้น แต่มติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองคือเรื่องการบริหารจัดการ การวางแผนงานในการทำงานของพรรคการเมือง ส่วนสมาชิกพรรคการเมืองนั้นมีที่หลากหลาย ทำให้ส่วนใหญ่การประชุมสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อให้ได้มติพรรคการเมืองจะเป็นไปตามแนวทางที่เจ้าของพรรคการเมืองเป็นผู้กำหนด สมาชิกพรรคการเมืองเป็นเพียงองค์ประกอบเพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องพิจารณาว่าจะทำอย่างไรให้นโยบายพรรคการเมืองสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง อย่างเป็นรูปธรรม

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เรื่องค่าสมาชิกพรรคการเมืองจำเป็นต้องมี แต่เดิมกระบวนการจ่ายค่าสมาชิกพรรคการเมืองจะถูกควบคุมโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีระเบียบค่อนข้างมากทำให้เกิดปัญหา จึงควรพิจารณาว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีวิธีดำเนินการอย่างไรเพื่อให้กระบวนการในการ

จ่ายค่าสมาชิกพรรคการเมืองสามารถกระทำได้จริง และที่สำคัญผู้ที่ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้นมาด้วยความสมัครใจไม่ได้มาจากการเกณฑ์หรือว่าจ้าง

นายสมพงษ์ สระกวี กรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ในการประชุมของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้เสนอประเด็นเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่สำคัญสองประเด็น

ประเด็นที่หนึ่ง จะมีแนวทางหรือวิธีการใดในการแก้ปัญหาเรื่องพรรคการเมืองไม่สามารถเข้าไปหาเสียงในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งหรือมีอคติรุนแรงได้ เนื่องจากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความกลัวที่จะเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้ไม่เอื้อต่อการใช้สิทธิออกเสียง หรือการเผยแพร่กิจกรรมทางการเมืองอย่างเสรี จึงควรต้องหาแนวทางว่าควรจะทำอย่างไรให้หาเสียงหรือใช้สิทธิออกเสียงได้โดยเสรีในพื้นที่ใดก็ได้

ประเด็นที่สอง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ได้มีการกำหนดทั้งบทลงโทษ และการให้รางวัลต่าง ๆ โดยเน้นไปที่เรื่องการซื้อสิทธิขายเสียง แต่ในปัจจุบันปรากฏการณ์วัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ได้เปลี่ยนปัญหาจากการซื้อเสียงไปสู่การเป็นสาวกผู้สวามีภักดีจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการ สอบถามว่า เพื่อให้เกิดการปฏิรูปทางการเมือง จะมีแนวทางการแก้ไขปัญหานายทุนพรรคการเมืองซื้อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่นิยมอย่างไร เนื่องจากการกระทำดังกล่าวทำให้ความมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของพรรคการเมืองน้อยลง เรื่องมติดของพรรคการเมืองกับมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งเป็นคนละส่วนกันนั้น ควรมีการกำหนดในกฎหมายหรือไม่ว่าเรื่องใดควรเป็นมติของพรรคการเมือง และเรื่องใดควรเป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหามาในอดีต นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น นอกจากการมีอุดมการณ์ที่ตรงกันแล้วควรมีมาตรการใดอีกหรือไม่ที่จะจูงใจให้บุคคลสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เช่น การให้มีตำแหน่งในสาขาพรรคการเมือง การให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ หรือมีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องอื่น ๆ ของพรรคการเมือง เป็นต้น

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า มติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองคือการบริหารจัดการองค์กรซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาทั่วไป ส่วนมติของพรรคการเมืองคือกลไกหรือกระบวนการให้สมาชิกพรรคการเมืองเข้ามามีบทบาทตัดสินใจนโยบายของพรรค เช่น ข้อบังคับของพรรคการเมือง เป็นต้น โดยการสร้างระบบว่า ผู้ที่มีอำนาจในการลงมติคือใคร เป็นตัวแทนจากจังหวัด เขต หรือสาขาใด และหากพรรคการเมืองในขณะนั้นยังไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ให้องค์ประกอบในการลงมติของพรรคการเมืองมีเพียงสมาชิกพรรคการเมือง แต่เมื่อใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเอาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการลงมติของพรรคการเมืองด้วย

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า ปัญหานายทุนพรรคการเมืองซื้อตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่นิยม หรือการย้ายพรรคการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เคยมีแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน เนื่องจากหากมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะไม่สามารถย้ายพรรคการเมืองได้ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจต้องศึกษาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว แต่ทั้งนี้การบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้คงเป็นไปได้ยาก

ส่วนเรื่องมติของพรรคการเมือง และมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น แนวทางปฏิบัติในปัจจุบันจะเป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมืองที่กำหนดว่าเรื่องใดเป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมือง เรื่องใดเป็นมติของที่ประชุมร่วมระหว่างกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเรื่องใดเป็นมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองซึ่งจะรวมถึงกรรมการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกพรรคการเมืองจากสาขาพรรคด้วย ซึ่งการกำหนดให้เรื่องใดเป็นมติของพรรคการเมือง มติของกรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือมติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง สามารถเขียนเป็นข้อกำหนดไว้ในกฎหมายได้ แต่ทั้งนี้มติของที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ในทางปฏิบัติจะดำเนินการได้ยากเนื่องจากมีรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่ง และร้อยละของคะแนนเสียงในการลงมติดังกล่าว

ส่วนเรื่องการจูงใจให้บุคคลสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น จะนำไปเปรียบเทียบกับบริษัทมหาชนไม่ได้ เพราะพรรคการเมืองเป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมือง จึงต้องยึดมั่นในเรื่องอุดมการณ์ ซึ่งเป็นแรงจูงใจในเชิงอุดมคติ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า กรณีที่มีหัวหน้าพรรคการเมืองออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนในเรื่องต่าง ๆ ถือว่าเป็นมติของพรรคการเมืองหรือเป็นความคิดเห็นส่วนตัว และตำแหน่งในพรรคการเมือง เช่น ประธานที่ปรึกษาพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง หรือเลขาธิการพรรคการเมือง เป็นต้น ถือเป็นตำแหน่งที่กำหนดโดยคณะกรรมการเลือกตั้งหรือไม่ และบรรดาดำแหน่งดังกล่าวตำแหน่งใดมีอำนาจตัดสินใจ

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า การที่มีหัวหน้าพรรคการเมืองออกมาแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อมวลชนในเรื่องต่าง ๆ トラบใดที่ไม่มีการประชุมพรรคการเมืองก็ไม่ถือว่าเป็นมติของพรรคการเมืองส่วนใหญ่เห็นด้วยกับความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นดังกล่าวจึงไม่ใช่ความเห็นของพรรคการเมือง แต่ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาอุดมการณ์ของพรรคการเมืองประกอบด้วยว่าความคิดเห็นดังกล่าวตรงกับอุดมการณ์ของพรรคการเมืองหรือไม่ ส่วนตำแหน่งใดในพรรคการเมืองที่มีอำนาจตัดสินใจนั้น ในทางปฏิบัติมีหลากหลาย ในบางพรรคการเมืองผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจคือหัวหน้าพรรคการเมือง ในขณะที่บางพรรคการเมืองผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจคือกรรมการบริหารพรรคการเมือง

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เรื่องตำแหน่งในพรรคการเมือง เช่น ตำแหน่งประธานที่ปรึกษาพรรคการเมือง และกรรมการที่ปรึกษาพรรคการเมือง เป็นต้น เป็นตำแหน่งที่เป็นไปตามข้อบังคับของพรรคการเมือง ไม่ได้เป็นตำแหน่งตามกฎหมาย ดังนั้น หากมีการยุบพรรคการเมืองตำแหน่งดังกล่าวก็จะไม่ถูกตัดสิทธิตามกฎหมายเหมือนกรรมการบริหารพรรคการเมือง ส่วนเรื่องการแสดงความคิดเห็นของหัวหน้าพรรคการเมืองในบางกรณีเป็นการส่งสัญญาณทางการเมืองอย่างหนึ่ง เรื่องมติของพรรคการเมืองก็เป็นเรื่องของข้อบังคับของพรรคการเมือง แต่สามารถกำหนดในกฎหมายได้ว่าเรื่องใดควรเป็นมติของใคร เช่น การรับสมัครสมาชิกพรรคการเมืองควรเป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองในการรับรองการขับไล่สมาชิกพรรคการเมืองควรเป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การส่งผู้แทนสมัครรับเลือกตั้งควรเป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกพรรคการเมือง รวมทั้งสาขาของพรรคการเมือง แต่ไม่ควรรวมผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการกำหนดในกฎหมายว่าเรื่องใดควรเป็นมติของใครพิจารณากำหนดจากการไม่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้นๆ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในการเลือกตั้งจะเป็นไปได้หรือไม่ที่จะกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องใช้เงินสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองเท่านั้น หากเห็นว่าพรรคการเมืองไม่สามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายได้เพียงพอ ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็สามารถบริจาคเงินให้พรรคการเมืองเพื่อให้พรรคการเมืองนำเงินดังกล่าวมาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของตนได้ ทั้งนี้ เพื่อให้การใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องกระทำผ่านบัญชีของพรรคการเมือง

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งในความเป็นจริงมีเพียงไม่กี่เรื่อง การจะไปบังคับว่าต้องใช้จ่ายอย่างไรในการเลือกตั้งอาจจะทำให้เกิดปัญหาได้ เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งบางส่วนจะอยู่ในกรอบกติกา แต่บางส่วนอาจไม่อยู่ในกรอบกติกานั้น นอกจากนี้ การต้องเบิกค่าใช้จ่ายทุกอย่างกับพรรคการเมืองอาจมีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการเบิกจ่ายซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการทำงานเสี่ยงเลือกตั้ง แนวทางการแก้ไขก็คือคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจจัดตั้งเวทีการหาเสียง รหาเสียง รวมถึงป้ายหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยเบิกค่าใช้จ่ายดังกล่าวจากพรรคการเมือง แต่การจัดตั้งเวทีการหาเสียง รหาเสียง รวมถึงป้ายหาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีคุณภาพและเหมาะสม และคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเข้มแข็งด้วย

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอถามว่า หลังจากจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งสี่ฉบับเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน ในทางปฏิบัติพรรคการเมืองจะสามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเสนอได้ทันหรือไม่ เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน การเก็บเงินสมาชิกพรรคการเมือง และการรวบรวมสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า ในปัจจุบันมีพรรคการเมืองอยู่แล้ว เมื่อถึงเวลาที่มีการเลือกตั้ง พรรคการเมืองก็สามารถเข้าสู่การเลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาเริ่มต้นของการปฏิรูปทางการเมืองก็ควรจะมีระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านระยะหนึ่งเพื่อให้พรรคการเมืองได้เตรียมตัว เนื่องจากในปัจจุบันพรรคการเมืองยังไม่สามารถเรียกประชุมหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ ส่วนระยะเวลาที่เหมาะสมจะเป็นเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาาร่วมกันของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และพรรคการเมือง

นายสมพงษ์ สระกวี กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงเพิ่มเติมว่า การเสียค่าสมาชิกพรรคการเมืองเป็นเจตจำนงในการสร้างสถาบันทางการเมืองเท่านั้น โดยสร้างแรงจูงใจว่าเมื่อสมาชิกพรรคการเมืองเสียค่าสมาชิกพรรคการเมืองเท่าใดรัฐก็จะสมทบเงินให้กับพรรคการเมืองเท่านั้น แต่การที่สมาชิกพรรคการเมืองไม่จ่ายค่าสมาชิกพรรคการเมืองไม่เป็นเหตุให้พรรคการเมืองไม่สามารถส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ โดยพรรคการเมืองยังสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้ดังเดิม

ประธานกรรมการสอบถามว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองควรมีสมาชิกอย่างน้อยจำนวนหนึ่ง เช่น ห้าสิบคนอยู่ในทุกเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น จะสร้างปัญหาให้กับพรรคการเมืองในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือไม่

นายวิทยา แก้วภราดัย กรรมการธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า การกำหนดให้พรรคการเมืองควรมีสมาชิกพรรคการเมืองอย่างน้อยจำนวนหนึ่ง

อยู่ในทุกเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ในทางปฏิบัติไม่น่าจะเป็นปัญหากับพรรคการเมืองในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด เนื่องจากในการเลือกตั้งต้องมีสมาชิกเข้ามาเกี่ยวข้องในการหาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น การจะกำหนดให้พรรคการเมือง ควรมีสมาชิกอย่างน้อยจำนวนสามร้อยคนอยู่ในทุกเขตเลือกตั้งที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งน่าจะกระทำได้ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องแสดงตนกับคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนมีการเลือกตั้งอย่างน้อยหนึ่งปี เพื่อชี้แจงและรณรงค์นโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมือง

นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ชี้แจงว่า หลักการที่คณะกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเสนอนั้น เป็นหลักการเพื่อให้เกิดการปฏิรูปทางด้านการเมืองในอนาคต ทั้งนี้ ระยะเวลาในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อาจต้องพิจารณาตามความเหมาะสม ว่าเรื่องใดสามารถกระทำได้ทันทีหรือเรื่องใดต้องใช้เวลาในการดำเนินการก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาเรื่องการสนับสนุนเงินทุนให้แก่พรรคการเมืองนั้น คณะกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เสนอแนวทางการแก้ไขไว้ในรายงานของคณะกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “ข้อเสนอประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง” เรื่องที่ ๓ การเงินและการสนับสนุนพรรคการเมือง โดยให้มีมาตรการป้องกันระบบทุนครอบงำพรรคการเมืองเพื่อมิให้มีการนำเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาสนับสนุนการเลือกตั้ง การกำหนดมาตรการลงโทษนักธุรกิจการเมืองและนายทุนพรรคการเมืองโดยกำหนดให้มีมาตรการที่รุนแรงเพื่อลงโทษนายทุน กลุ่มทุน หรือธุรกิจการเมืองที่นำเงินมาลงทุนในพรรคการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ตลอดจนมาตรการเพื่อลงโทษสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาที่มีพฤติกรรมรับเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดจากกลุ่มทุนทางการเมืองเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

ประธานกรรมการกล่าวขอบคุณ นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานกรรมการบริหารขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง และคณะ ที่ได้มาร่วมประชุมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในวันนี้

จากนั้น ที่ประชุมได้มีการหารือและอภิปรายแสดงความคิดเห็น ดังนี้

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ กล่าวว่ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประสานว่าจะสามารถส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้แก่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ในวันศุกร์ ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๙ และสอบถามว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องส่งผู้แทนมาชี้แจงร่างฯ ดังกล่าวหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรให้ผู้แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งมาชี้แจงร่างฯ ดังกล่าวต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญในวันจันทร์ ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙

ที่ประชุมแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ควรมีการกำหนดมาตรฐานบางอย่างที่พรรคการเมืองพึงมี โดยพิจารณาว่ากลไกและขั้นตอนใดควรกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า กลไกหนึ่งที่จะนำมากำหนดในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองคือ ให้สมาชิกพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกรรมการผู้บริหารพรรคการเมืองเพื่อเป็นการกระจายอำนาจและสร้างการมีส่วนร่วม ซึ่งกลไกดังกล่าวอาจเป็นการลดปัญหาเรื่องนายทุนได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมือง และกำหนดอำนาจหน้าที่ของตำแหน่งนั้น ๆ เพื่อให้มีลักษณะเดียวกันในทุกพรรคการเมือง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ควรกำหนดให้เรื่องที่สำคัญต้องเป็นมติที่ประชุมพรรคการเมือง ส่วนเรื่องการบริหารจัดการให้เป็นมติของกรรมการบริหารพรรคการเมือง ส่วนโครงสร้างและองค์ประกอบของพรรคการเมืองให้เป็นสิทธิของพรรคการเมือง แต่หากต้องการให้เกิดความหลากหลายก็ให้กำหนดโครงสร้าง หรือองค์ประกอบบางส่วนไว้ในกฎหมาย ส่วนเรื่องตำแหน่งต่าง ๆ ในพรรคการเมืองสมควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ของพรรคการเมือง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ข้อเสนอของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองในบางเรื่องน่าสนใจ เช่น เรื่องการกำหนดให้พรรคการเมืองและผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมือง มีสิทธิเข้าชื่อตั้งกรรมการตรวจสอบความบกพร่องทางจริยธรรมสำหรับผู้บริหารพรรค ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสามารถป้องกันการทุจริต รวมทั้งสร้างความโปร่งใสได้ จึงควรนำมากำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากกรรมการรัฐธรรมนูญท่านใดมีความเห็นว่าเรื่องใดมีความสำคัญและควรนำไปบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นดังกล่าวแก่คณะอนุกรรมการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างและเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายชาติชาย ณ เชียงใหม่ กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชน แจ้งต่อที่ประชุมว่า ในวันนี้เครือข่ายปรับปรุงประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะได้นำรายละเอียดเสนอต่อที่ประชุมในโอกาสต่อไป สำหรับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสมัครสมาชิกพรรคการเมือง และค่าธรรมเนียมสมาชิกพรรคการเมืองนั้น คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์และสำรวจความคิดเห็นของประชาชนได้จัดส่งคำถามให้กับนิด้าโพล เพื่อดำเนินการแล้ว ซึ่งคาดว่าจะการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจะแล้วเสร็จภายในวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๙

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันจันทร์ ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ
กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๔๕ นาฬิกา

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ
วิทยากรชำนาญการ
นางสาวอัจฉรา สอนสมุทร
วิทยากรชำนาญการพิเศษ
ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช
ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง
สำนักกรรมาธิการ ๒
ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์